

NIEUWSBRIEF

Secretariaat:
Verzetsstraat 76
2912 CV Nieuwerkerk a.d. IJssel
Tel. 0180-314870
e-mail adri.den.boer@geo-info.nl
Rekening NL89 RABO 0345 2942 03
Culturele ANBI
Oudheidkamer: 's-Gravenweg 6a
(tel. 0180-312228)
Museumnummer 1215
Internet-adres:
www.hvnweb.nl

No 70 – OKTOBER 2015

HISTORISCHE VERENIGING

NIEUWERKERK AAN DEN IJSEL

Open middagen Oudheidkamer (14-17 uur):
7/11, 9/1 en 6/2

Tegen Kerstmis gevraagd:

Een Boerenmeid,

goed kunnende melken en van den P. G.,
bij M. MOLENAAR te Nieuwerkerk a/d IJssel.

Zie pagina 16:

Kortenoord vóór 1935 door L.J. van Reeuwijk 1967 (coll. C. de Mik)

Kortenoord: Standaard-petroleumwagen, bestemd voor de burenen, prijkt voor kruidenierswinkel van Job van Gelderen (1895-1965), deze staat zelf achter de paarden; in 1930 liet hij verderop een nieuwe winkel met woonhuis bouwen door C. Fijan (foto coll. C. de Mik)

Wethouder Joke Vroegop-de Bruijne bekijkt de door de gemeente in bruikleen gegeven NAI-maquette van de Zuidplaspolder naar 1850 (foto van 4 april)

'Steen is geduldig'

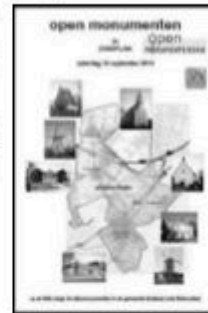
De Oude Begraafplaats aan de Kerklaan bevat vele historische opschriften van grafstenen. Hetzelfde geldt voor de drie op de gedenknaald naast de begraafplaats. Bij die naald start een informatieve wandeling op **zaterdag 31 oktober om 10.30 uur**. Leden en geïnteresseerden zijn welkom. HVN-secretaris Adri den Boer zal bij een selectie van grafstenen een toelichting geven. Het zal soms blijken dat in de geschiedschrijving niet alleen 'papier geduldig is'. Stond al niet in *Het Kanaal* van 6 juni 2012 een 'Toen & Nu' over de fictieve naam 'Hogendijk van Lange' onder de titel 'Ijdel naamgebruik op Nieuwerkerkse stenen'?

De HVN is ook geduldig: op 24 januari 2011 is via een digitale meldingsbon aan de gemeente gevraagd om onderhoud aan baarhuisje en monumentaal ijzeren hek op die oude begraafplaats. De melding is met nr 15962 in behandeling genomen, maar leidde nog steeds niet tot resultaat. Maar men nummerde de melding dus wel!

ZUIDPLASBREED MONUMENTENBOEKJE 2015 NOG VERKRIJGBAAR

In een samen met de gemeente Nieuwerkerk aan den IJssel uitgegeven kleurenfolder, later (nu nog) op www.hvnweb.nl/hisfoto/rmon.htm, waren de 14 Nieuwerkerkse rijksmonumenten door de HVN al beschreven. Nu is voor Open Monumentendag 2015 door OZM, HVM en HVN op kosten van de gemeente (!) een kleurig boekje uitgegeven, naar OZM-model als fietsroute. 't Is een route door de hele 'Tuin van de Zuidelijke Randstad', zoals Zuidplas graag wil heten. Bestuurslid Kor van der Glas werkte er vanuit de HVN aan mee. Graag zelfs!

Voor liefhebbers is het boekje nog verkrijgbaar in de Oudheidkamer. Men kan het ook downloaden: www.oudzevenhuizenmoerkapelle.nl/OMD2015.pdf

NIEUWE SECRETARIS MONUMENTENCOMMISSIE ZUIDPLAS

Op verzoek van de gemeente is Martin Netten van de Omgevingsdienst Midden-Holland (ODMH) uit Gouda, wonend in Lansingerland, de nieuwe ambtelijk secretaris van de monumentencommissie van Zuidplas. Voorganger Paul van der Meer van die gemeente zelf kreeg daar een nieuwe functie. Op 23 juni stelden B&W twee gemeentelijke lijsten vast (zie hierna) en binnenkort (!) worden aan eigenaren de aanwijzingsbeschikkingen verzonden. De 13 monumentenbeschikkingen kénnen nog bezwaarmogelijkheden voor hen.

NU OOK 13 GEMEENTELIJKE MONUMENTEN IN NIEUWERKERK...

In genoemde folder en www.hvnweb.nl tot op www.nl.wikipedia.org toe is al jaren van alles te vinden over de 14 Nieuwerkerkse rijksmonumenten (nu dus ook in een Zuidplaspolder boekje). Na en naast die objecten, zoals 'Nooit Gedacht', 'Langehof' en de steenplaats 'de Olifant' van ooit ook de fam. Van Lange, heeft Nieuwerkerk nu ook 13 gemeentemonumenten. Hoewel de onderlinge waardering daarvan publiekrechtelijk niets 'meer' betekent, geven we ze hier toch transparant door in de volgorde van belang volgens de gemeentelijke monumentencommissie (en het hele HVN-bestuur onderschrijft dit ook globaal):

- Kerklaan 13: oude station, 1909
- Kortenoord 104/106: v.m. gemaal 'Van Gennep' van Zuidplaspolder, 1876
N.B. Nu ook onderdeel wisselexpositie Kortenoord en voorop Nieuwsbrief 68
- Pr. Beatrixstraat: Oude Begraafplaats, 1874
- Dorpsstraat 42-44: v.m. kerkenhuisjes uit 18de eeuw
- Groenendijk 285: v.m. blokje van twee dijkhuisjes ca 1850
- Kerklaan 44: v.m. Gereformeerde pastorie, 1892
- Kerklaan 152: v.m. dienstwoning/kantoor van coöp. maalderij, 1923
- 's-Gravenweg 31: v.m. herenboerderij 'Beukenhof', fam. Van Lange, 1883
- 's-Gravenweg 88: v.m. boerderij met hekpalen, ca 1850

N.B. Hierbij een foto uit 1959 uit de RCE-beeldbank van deze nu te koop staande monumentale boerderij (zie ook het siersnoeiwerk links)

- 's-Gravenweg 92: villa 'Bene Situs' van fam. Van Lange, 1884
- 's-Gravenweg 101: v.m. dokterswoning, ca 1860
- Groenendijk 301: v.m. herenboerderij fam. Van Lange, ca 1850
- Kerklaan 46: v.m. Gereformeerde Kerk, 1912

(Van de steenrijke familie Van Lange resteren dus wel twee rijksmonumenten en drie gemeentelijke monumenten én heeft de Oudheidkamer de prachtige arrenslee!)

...PLUS 18 'BEELDBEPALENDE PANDEN'

Daarnaast/daaronder is er op raadsverzoek een aantal (onbeschermd) 'beeldbepalende panden' geselecteerd, die gemeentemonument worden als de eigenaren daarom vragen. (Levert status, laagrentende restauratiesubsidies en evt. betere verkoopkansen op via een site als www.redres.nl!) De monumentencommissie vindt de bevordering tot monument dan bij voorbaat verantwoord (en het HVN-bestuur ook weer!). Ook daarin geldt een interessante 'pikorde':

- Groenendijk 127, v.m. gemaal polder Esse, Gans- en Blaardorp, 1925
N.B. Architect Ir A. Nolen overleed tijdens de bouw.
- Kerklaan 45: v.m. boerderij, 18^e eeuw (N.B.: Prinsgezinde haardtegeltableau's hieruit zijn herplaatst in het streekmuseum voor de Krimpenerwaard, ga 'Willem V en Wilhelmina van Pruisen' eens bewonderen!)
- Kerklaan 92: v.m. Hervormde pastorie, lokale architect J. Oudijk, 1887
- 's-Gravenweg 254, v.m. villa Landzicht (met naamtegeltableau), 1904
- 's-Gravenweg 238/240, v.m. boerderij, 1899
- 's-Gravenweg 71, zaalkerkje Gereformeerde gemeente in Ned., 1927
- Dorpsstraat 58, v.m. bakkerij van Van Beekum (nu 'De Tap'), 1893
- Groenendijk 287, v.m. blokje van twee dijkhuisjes, ca 1850
- Kerklaan 60, v.m. winkelpand coöp. bakkerij, ca 1915
- Kerklaan 64, woning met gevel in chaletstijl, gebouwd door Nieuwerkerker Gerrit van der Sterre, ca. 1905. N.B. Oude foto nog in Nieuwsbrief 67!
- Kerklaan 66, woning met dakafwerking in chaletstijl, ca 1905
- 's-Gravenweg 316, kwekersvilla van architect Leen Tol (geb. NadIJ), 1939
- 2^e Tochtweg 8, v.m. boerderij, 1914
- Groenendijk nabij nr 123, fundament bovenmolen Essepolder, 1866

N.B. 1. Een foto hierbij van Paul van der Meer: van 2011-2015 ambtelijk secretaris gem. monumentencommissie Zuidplas

N.B. 2. Roede en lange spruit van deze molen liggen sinds 1999 bij de Oudheidkamer na de-cennia in Neede te zijn gebruikt!

- Molenweteringpad, fundament benedenmolen Essepolder, ca. 1780
- 's-Gravenweg 159-167, blokje sociale woonhuizen, ca 1910
- 's-Gravenweg 284, woonhuis met gevelsteendatering, 1912
- Schoolstraat 41, woonhuis/bedrijfsruimte, ca 1890

TERUGBLIK LEDENVERGADERING

De circa twintig aanwezige leden stemden op 3 juni in met de jaarstukken 2014. (De subsidie 2014 is nadien door B&W vastgesteld overeenkomstig het verleende en in de jaarstukken vermelde voorlopige bedrag.) Nieuw lid voor de kascontrolecommissie voor 2015 werd Ton Reijers en de nieuwe vervanger Pim van der Zalm. Johan Knoester werd als bestuurslid herkozen. Aansluitend kwam er om 21.00 uur nog een tiental mensen extra om de bedrijfsfilmfragmenten van Kortenoord te bekijken. Dank aan Willem Raaphorst voor zijn toelichting daarbij!

LED-VERLICHTING IN OUDHEIDKAMER (EN SPONSORACTIE W.C.)

Al was de directe aanleiding om de verlichting in de stal beneden aan te pakken een storing: het is in het voorjaar met LED-verlichting in de herplaatste ornamenten heel mooi geworden. Bij de Reigerhof-sponsoractie is vervolgens een idee ingediend om dat ook op de stalzolder te doen. Voorzitter Johan Knoester pakte er een oude Struischvogelfles van Kortenoord voor bij de hals, maar het meedoen aan de actie was net als in 2014 tevergeefs, terwijl de aangeboden tegenprestatie er mocht zijn! (lokaal-historische objecten in etalages, méér dan foto's zoals in leegstand in winkelcentra in buurgemeenten, zoals dankzij HGW in Waddinxveen). In 2016 is er een nieuwe kans om de jury te overtuigen. Tips zijn welkom.

20 JAAR GELEDEN (SEPTEMBER 1995)...

...schreef Lodewijk van Nieuwerkerk (HVN-lid Rein Kwast) in *Het Kanaal* over 'De kust'. Een citaat: *'Wij hebben wegwijzers naar van alles en nog wat, van LON tot Reigerhof, maakt niet uit, wie weet straks nog naar de hangplekken. Er ontbreekt alleen nog een bordje naar de Oudheidkamer', corrigeerde hij zichzelf. 'Maar als ik weer thuis ben, ga ik daar wat aan doen.' Wij hadden er alle vertrouwen in.* Dit citaat is nog nergens digitaal te vinden (wel na verschijnen van deze Nieuwsbrief op www.hvnweb.nl), maar analoog wel in 'Kanalen' in Oudheidkamer- en streekarchiefdepot, maar óók in het boekje 'Lodewijk van Nieuwerkerk' uit 2002, nu weer in een lokale bibliotheek raadpleegbaar, net zo goed als het boekje 'Door te lezen word je wijzer. 50 jaar bibliotheekwerk in Nieuwerkerk aan den IJssel' van HVN-lid Piet Veenstra uit 1996. Scribent schreef toen ook een hoofdstukje 'Lodewijk en een vijftigjarige'. Lodewijk zei: *'Van mij mag deze instelling nog wel minstens vijftig jaar blijven bestaan.'* Dat vond Scribent ook, maar Nieuwerkerks 'bieb' ging begin 2015 failliet (en *Het Kanaal* in 2013 al). De Oudheidkamer in Zevenhuizen staat trouwens wel op wegwijzerbordjes. De palen daarvan dragen nog net als de monumentenschildjes het wapen van... de goede gemeente Zevenhuizen-Moerkapelle!

MOLENJUBILEUM EN HVN-SATELLIETVITRINE

De HVN nam op 9 mei deel aan het jubileumfeest van de restauratie van molen *Windlust*. In de kraam kregen de Kortenoord-luchtfoto's veel belangstelling. De HVN-satellietvitrine in het dagcentrum De Korenaer onderin de molen jubileerde daarmee ook. En blijft! Dat geldt ook voor een andere link: de molen *Windlust* en boerderij *Nooit Gedacht* prijken samen op de wandschildering van Mimi Schouten in de koffieruimte van de Oudheidkamer!

HVN-SATELLIETVITRINE IN DE BATAVIER (EN BOEKEN OOK...)

'De nu bij het Open Atelier in depot 'geparkeerde' (beschadigde) HVN-vitrine zal ná de zomervakantie beneden een plekje krijgen in wat heet de 'volwassenenuitleen'. Hersteld!' Dat stond in de vorige Nieuwsbrief en moet nóg volgen.

Het overbrengen van de door de HVN uit de Reigerhofbibliotheek **geredde** lokaal-historische boekencollectie (1,3 strekkende meter) gebeurde op 17 september door de HVN-voorzitter en -secretaris. Vestigingscoördinator Jacoline Hoogerwaard van bibliotheek 'De Groene Veenen' was er blij mee en de samenwerking is dat vast ook! Getoond wordt het Toen & Nu-boek van Het kanaal.

KORTENOORDEXPOSITIE AL GEZIEN?

De in april geopende brede wisselexpositie over Kortenoord is het bekijken waard, met gasten! De afbeelding voorop dit nummer is een voorbeeld van een geleend object. De foto op het binnenkapt van de oliekar is een voorbeeld van wat verrassend uit hetzelfde particulier bezit kwam en mocht worden gescand. De eerste steen van de (afgebroken) vleeswarenfabriek van Molendijk uit 1928 ligt tijdelijk als origineel op de stalzolder!

Opstellen van een door het personeel geschonken glas-in-loodraam (gevonden bij het Jenevermuseum in Schiedam!) was evenmin mogelijk als van zo'n raam uit de P&W-carrosseriefabriek. **Wie heeft er foto's van?** Gasten complimenteren op Facebook de HVN met ook deze tentoonstelling, wat voorbeelden:

'Vanmiddag hebben we een leuke middag doorgebracht bij de Oudheidkamer. Onze aandacht ging vooral uit naar de speciale tentoonstelling van foto's en attributen van bewoners en bedrijven van Kortenoord en een stukje 's Gravenweg.' (Aagje Karreman)

'Ik vond de tentoonstelling van Kortenoord ook erg mooi heb genoten, het is ook mijn roots.' (Dicky Baas)

'Wij vonden het een heel geslaagde tentoonstelling, veel bekenden gezien en genoten, allemaal bedankt.' (Corrie Jongenelen-Mourik)

VILLAPARK RINGVAARTSTAETE EN HISTORIE

Tussen twee golfbanen in vordert weer een villapark. De Rotterdamse ontwikkelaar folderde met de tekst: **'Het park is gelegen tussen de 's-Gravenweg en de Ringvaart, één van de meest gewilde plekjes van de omgeving.'** Dat geldt dus ook de opener Oudheidkamer! Het gaat om het besloten woonpark achter de Burg. Van de Lindelaan. Na *Essesteijn II* (2010) daaraan kwam er die *Ringvaartstaete*. De plek was in het bestemmingsplan van 2006 nog historiserend *Essesteijn* geheten en vandaar dat *Essesteijn II* ernáást: I komt er dus niet meer.... De qua buitengebied open Residentie *Ringstaete* lag al aan de Zuidplasingvaart tegenover de oude begraafplaats. Zogenaamd Friese 'Staetes' te over hier. Zouden de dus minstens in nep-historie geïnteresseerde bewoners niet méér dan een optisch vernisje willen en 'graeg' lid willen worden van de HVN? Ze zijn van harte welkom! Net zoals de nieuwkomers op de zichtlocatie 's-Gravenhout (nóg tien villa's in de Groene Zoom).

HITLANDINFO OVER PANNENBAKKERIJEN GRENZELOOS FOUT

Op de HVN-avond voor Rabobankleden op 18 september op Klein-Hitland werd veel corrects én een als zodanig aangegeven spróókje verteld. De Gemeentegids 2015/2016 heeft het wéér over de vroegere 'steen- én pannenbakkerijen aan de Hollandsche IJssel' (p. 68). Dat sprookje niet in het hoofdstuk Historie (van AdB), maar onder Grenzeloos recreëren....

Net zoals bijv. de website www.mooizuidplas.nl nam men die grenzeloos foute informatie over van de website www.hitland.info (tekst van een wel zeer extern bureau). Pannenbakkerijen zijn er aan de Hollandsche IJssel nooit geweest!

(In die Gemeentegids 2015/2016 staat ook weer veel goeds, zoals *'De Oudheidkamer bevindt zich ook op de 's-Gravenweg'*, p. 69).

Op Pinksterzaterdag vertelde de HVN-secretaris op verzoek van (sponsor) Leefgoed De Olifant voor tientallen toehoorders het verhaal van het **veer op Ouderkerk, voor het eerst genoemd in 1326**. Dat is 300 jaar eerder dan op de gemeentelijke informatie uit 2014 daar. Bij de inleidende context viel hem nog op dat er een eeuw terug zes veren tussen Ouderkerk en Nieuwerkerk waren. Vaak werd in publicaties, ook in *Op d'IJssel*, het aantal van vijf genoemd, maar op Kortenoord waren er echt twee: een voetveer van De Bruin met het vertrekpunt bezuiden de molen, en een echte koets- en later autopont van Arie Mijnlief LF-zoon met het vertrekpunt benoorden de molen. Aan de overkant ging het ook om de dijk tegenover de binnendijkse plaats De Doornboom en om de buitendijkse steenplaats Spreeuwenhoek! Tussen de veren van Klein-Hitland (naar het Bonte Varken) en dat oudste veer van Ouderkerk-dorp op Ver Hitland waren er nog twee roeibootveren, en zo komt men op zes!

UIT DE AANWINSTEN

Het op Koningsdag meedoen aan de Bevrijdingsexpositie in de consistoriekamer van de open Oude Kerk leverde de HVN ook nieuwe objecten op! De fam. In 't Hout gaf drie foto's vanuit de boerenfamilie Van der Ham aan de Kerklaan van het verlate bevrijdingsfeest van 5 september 1945 (kijk voor één van deze foto's op de volgende pagina). Dhr W. Kleijbeuker gaf het ingelijste motormachinistendiploma van zijn broer H. Kleijbeuker, tot 1966 machinist van het poldergemaal van Esse, Gans- en Blaardorp!

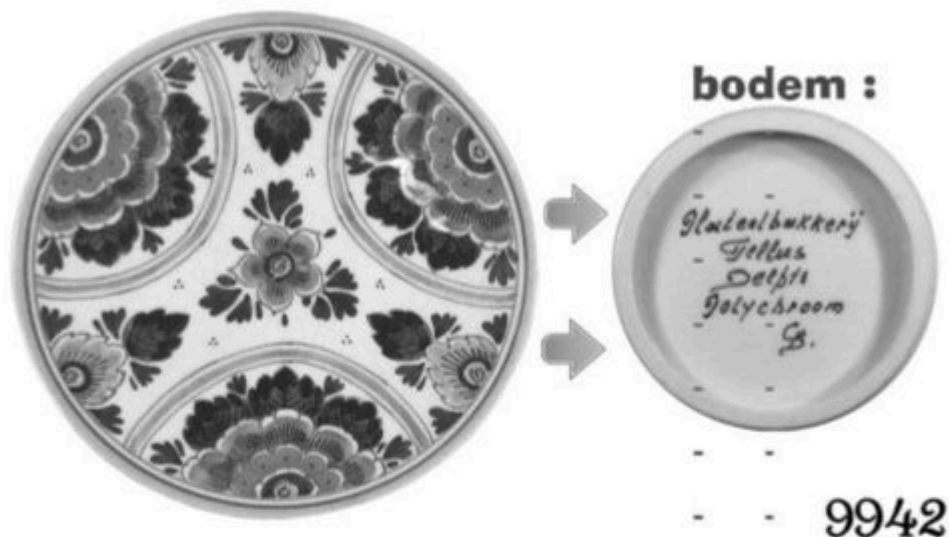
Voor schilderswinkel van Van Erkel aan de Kerklaan, met Nieuwerkerks gemeentewapen op de achtergrond, 5 september 1945:

1^e (bovenste) rij v.l.n.r.: Leen van der Ham, Wim Karreman, ... Verburg, onbekend en op (schilders)ladder Jo van Erkel
2^e rij v.l.n.r.: Kees van Erkel als schilder, Cor Muit, onbekend, ('lange') Kees van Erk, Janus Stolk, ... Bodegom, Jo Muit en Dirk Stolk

Van mevr. Nel Oudijk kwam een 'mannablik' uit 1945 van wijlen haar tante Annie van de 's-Gravenweg. Lid Rijmie Klein-Reijm gaf het persoonsbewijs van Jacoba de Bruijn (1913-2005) in een uniek triplex siermapje (gekocht of gekregen met erop een plaatje van een 17de-eeuws oorlogsschip dat tegen de Engelsen vocht), en haar legitimatiebewijs voor de Luchtbeschermingsdienst, afd. geneeskunde. Alles Nieuwerkerks! Verder schonk zij: rijwielplaatje 1940/1941 in leren hanger, dankspeld voor opruimhulp na Watersnood 1953 (ook van mevr. De Bruijn), jojo Rehobothschool, div. asbakken en andere lokale bedrijfsreclame. Nog mankerend en zéér passend in de Oudheidkamer op een boerderij was ook haar aanvulling met:

- hanger KI-vereniging *De Horizon* met 'Nwk-inscriptie', 1963
- wisselbekers van Nieuwerkerkse fokveedagen 1959, 1962 en 1963
- hanger van fokveevereniging, 1965

Mevr. Van der Sar gaf een gestencilde belijdenispreek uit 1957 van de Hervormde ds Van Dijk (ook in kerkarchief aanwezig). Lid Paul van Drenth gaf zijn Nieuwerkerkse raadsmap en ingelijst de door Johan van Dam getekende cartoon van hem en Martien Zijderhand (fractie GBZ) bij hun afscheid uit de Zuidplasmaad in 2014. Van GBN en GBZ kregen we van Emmy Kokkeler vlaggen en een T-shirt. Van Jan de Wit kwam een heuse bolderwagen.

Via mevr. De Wit ontvingen we uit de nalatenschap van de in 2015 overleden Cor Brenkman uit de Torenstraat keramiek dat door hem in zijn bedrijf op Hoofdweg-noord 9 was gebakken ('bij Willem van der Dussen'). De op het aardewerk ook vermelde naam van dat bedrijf was eerst **De Kandelaar** en later **Tellus** (= Aarde, Lat.). Zijn initiaal daarop is CB en bij coproductie met zijn broer Bob CBB (en 'Delft[s]' is een type, niet de plaatsnaam!). Na een oproep op Facebook om meer informatie gaf Bert van den Heuvel die: 'Vroeger was deze zaak van Dik Brem en heette **De Kruik**, later is Cor daar voor zichzelf begonnen op de Hoofdweg en is Brem naar de 1^e Tochtweg gegaan.' (Het bedrijf **De Kruik** van Brem is nog genoemd in Nieuwsbrief 67.)

Van dhr Noorlander uit Capelle kregen we litho's en een soort 'wasco' uit ooit de vlakbij *Nooit Gedacht* gelegen boerderij van Janus de Jong (nu locatie Neleman). Van mevr. Van Dam kregen we (opnieuw) spullen van de voormalige villa Hitland van Mijnlieff.

Rien van der Kooij gaf de prijzencollectie van wijlen Cor Verhoog, van 1949-1967 boerend op de 17de-eeuwse hoeve 's-Gravenweg 303 in Capelle. (Deze leek op *Nooit Gedacht*, maar werd in 1967 gesloopt, net voor hij op de rijksmonumentenlijst kwam; zie het Capelse boerenerfgoedboek.) De prijzen zijn van de Goveka (Gouda), maar vooral van de Nieuwerkerkse Fokveedagen (achter het oude station) en geschonken door Nieuwerkerkse bedrijven, waaronder de Coöp. Raiffeisenbank. Op 17-12-2008 was een Toen & Nu in *Het Kanaal* gewijd aan twee servetringen-met-inscriptie, die Verhoog als prijs verwierf op de Fokveedag 1964. Die ringen had de Oudheidkamer toen al gekregen.

UIT STADSARCHIEF ROTTERDAM

Het Stadsarchief Rotterdam bewaart soms stadsfoto's met iets Nieuwerkerks, neem die uit 1976 uit de Claes de Vrieselaan, nu ook op internet (z.o.z.):

'Kar getrokken door een pony voor de bezorging van zuivel. Eigenaar is Poelieren Zuivelhandel M. Berkhout te Nieuwerkerk a.d. IJssel'. (Zijn pand 's-Gravenweg 98 is of wordt net afgebroken voor nóg een villa!)

Dit archief heeft uit de periode 1965-1969 ook een tekening 'Werfje in Nieuwerkerk a/d Yssel' (ill. rechts) van T. (Theodorus [Dook] Everse (1910-2005). Wie weet waar dit was: op Kortenoord misschien?

NIEUWERKERK IN DE KUNST(HAL)

De Kunsthal Rotterdam toonde tot in juni een groot werk van de topkunstenaar Wim Gijzen (1941), dat eerder al eens in Boijmans te zien was: *Groeten uit...*, gemaakt in 1972. Koen Kleijn schreef er een recensie over in *De Groene Amsterdammer* van 15 april 2015, hier het begin en het slot daarvan: *'Hij maakte met een panoramacamera op statief 863 selfies, staande op straat naast een naambord van elk van de 863 gemeenten die Nederland toen telde. Hij kocht ter plekke twee briefkaarten, die hij postte; hij maakte een foto van de briefkaartenwinkel en de brievenbus. (...) Er zijn nog 393 gemeenten over. De kleintjes zijn opgegaan in grote met malle namen als Hollands Kroon, Stede Broec en Zuid-plas. Er komen spoedig een Meijerijstad en een Gooise Meren bij. Joost mag weten waar die liggen; het zijn bureaucratische entiteiten, geen geografische. Ze zijn niet te fotograferen. Ik hoef er ook geen kaart uit te ontvangen.'*

Bij de tentoonstelling verscheen het omvangrijke boek 'Een bezoek aan alle 863 gemeenten van Nederland - 1972'. Hierbij de Nieuwerkerkse lijst met de briefkaartenwinkel van Van Duuren aan de Kerklaan en hun kaart van Klein Hitland, in duplo verzonden naar de Rotterdamse Kunststichting!

HVN-MERKSTENEN OP CAPELSE EXPOSITIE

Voor een tentoonstelling in het Dief- en Duifhuis over de Capelse ijsselsteenbakkerij leende de HVN twee merkstenen (meervoudig in bezit) en één telsteen uit haar collectie uit; dit omdat er niet zulke Capelse stenen bewaard bleven. De HVN-stenen hebben de initialen van Adriaan Marie Mijnlieff (1865-1915) en van Leonardus Fopbertus Mijnlieff (1894-1971) van Klein-Hitland. Vooral die van de laatste met de roepnaam Fop is passend, omdat in Capelle-West (Keeten) in het begin van de 19de eeuw ook een Fop Mijnlieff een steenplaats had. Om het ingewikkeld te maken: de vader van A.M. was ook een L.F. Mijnlieff (1836-1900), en die heette verkort Leen. Strikt genomen zou de ene merksteen dus ook uit zijn tijd kunnen zijn...

"DANKBAAR WERK"

(Hart van Holland, 22 juli 2015)

Hier zijn twee gepensioneerde Nieuwerkerkse gemeente-ambtenaren terecht trots na herstel van de bokkenkar van Koolhaas. Geïnteresseerd, ook in ánder werk? Kom eens kijken op een donderdagmorgen tussen 9 en 12 uur.

OOK WWW.STEENOVENS.NL TER ZIELE, RABO-AVOND POSITIEF!

Na www.batavier.info verdween ook de gemeentelijke site www.steenovens.nl.

Die was bedoeld voor de acquisitie van een exploitant én voor monumentale voorlichting (ook eigenaren van de Olifant, Windlust en de dorpskerk doen dat met gepaste trots op hún sites!). Voor beide sites leverde de HVN op verzoek bijdragen, tot de steenovenfilm toe! Het voorstel van de HVN-secretaris aan

Zuidplas om de informatie van www.steenovens.nl nu te plaatsen op de site www.zuidplaspasgewoongrenzeloos.nl vond Mireille van der Hoeft, beleidsadviseur van de afdeling Ruimte, geen gek idee, maar dat kost minstens nog wel tijd....

Op Klein-Hitland zelf verliep op 18 september de avond voor Rabobankleden positief met rondleiding, pp-presentatie én steenovensprookje!

FACEBOOKGROEP Transport en chauffeurs uit Nieuwerkerk a/d IJssel

Rond de opening van de Kortenoordtentoonstelling in de Oudheidkamer met ook aandacht voor het bedrijf Contar plaatste Kees de Groot de bijgaande foto van een NS-bus voor het Contarpand aan de 's-Gravenweg op internet, dank! De aanbevolen Facebookgroep **Transport en**

chauffeurs uit Nieuwerkerk a/d IJssel (> 250 gratis leden) van Kees Bouwijn heeft als fraaie groepsfoto een tankwagen van Van der Elst.

FACEBOOKGROEP Zuidplas Vroeger en Nu

Ronald Habicht startte een (nog?) knap Nieuwerkerkse groep **Zuidplas Vroeger en Nu** met al snel en met heimwee plaatjes van gedenksteden van de woningbouwvereniging Ons Huis uit haar jubileumboek van 1994. (Er is na toelating nodig op gewezen dat er één nu in de Oudheidkamer is te zien.) De groepsfoto van deze club (> 50 gratis leden) is van de steenovens.

FACEBOOKGROEP Historisch Nieuwerkerk ad IJssel

Sinds mei is de Facebookgroep **Historisch Nieuwerkerk aan den IJssel, later: Nieuwerkerk ad IJssel** van HVN-lid Theo Legters online (>130 gratis leden). In de beschrijving staat onder meer het volgende: *'Historisch Nieuwerkerk aan den IJssel verzamelt informatie in de vorm van foto's en teksten over bewoners en locaties die tezamen de geschiedenis van ons dorp verbeelden en waar liefhebbers kunnen genieten van virtuele wandelingen door hun dorpsverleden.'* Er verscheen daarop óók een foto van de boerderij van Van Bohemen op de kop van de Parallelweg-zuid; een andere dan die voor de HVN-Nieuwsbrief 68 van Facebook werd gehaald. Hierop zie je links ook de tweede boerderij daar.

Daarvan exposeert de Oudheidkamer de eerste steen uit 1878 van Margaretha Koolmees-van Bente! De HVN gebruikt de groep om open middagen aan te kondigen en er is ook verwezen naar de HVN-beeldbank met meer dan 1000 foto's, en naar de foto's op www.samh.nl.

ELDERS: HERDENKINGSTEGEL 1945 BUSDIENST ROTTERDAM-GOUDA

'In onze collectie bevindt zich een Delftsblauw tegeltje met als onderwerp de busdienst tussen Gouda en Rotterdam in 1945. De vraag is of deze herdenkingstegel in opdracht van de Nederlandse Spoorwegen gemaakt is. De informatie hierover ontbreekt nog. Indien u meer weet over deze herdenkingstegel en de busverbinding tussen Gouda en Rotterdam en dat met ons wilt delen kunt u een bericht sturen naar info@verzetsmuseum-zh.nl (www.verzetsmuseum-zh.nl)

SIGNALEMENT VAN NIEUWE HISTORISCHE UITGAVEN

* Op 1 mei promoveerde Albert Oosthoek aan de Erasmusuniversiteit op **Nieuw licht op liquidaties. Knokploegen in Rotterdam 1944-1945.**

Ontmythologiserend! Nergens in Nederland kostte het eigen rechter spelen direct al meer dan 100 levens. Indirect waren dat er nog meer dankzij de te verwachten represailles. Achterop de paperback staat een foto van na de represaille aan de Oostzeedijk met (onherkenbaar) onder de twintig lichamen ook dat van de in Nieuwerkerk geboren 'Todeskandidat' Arie den Toom (zie Nieuwsbrief 51). Oosthoek noemt als aanleiding daarvoor de liquidatie van de commandeur van de Ordepolitie in de Hoflaan, 'een inschattingsfout met catastrofale gevolgen'. Nieuwerkerkse boekvermeldingen, deels nog onbekend, zijn:

- De Rotterdamse top van de Landelijke Knokploegen (LKP) bracht over koerierster Tine Gazenbeek als vróúw op 13 januari 1945 het advies 'deportatie' en gelukkig geen 'liquidatie' uit. Ze had na arrestatie gedwongen informatie aan de bezetter gegeven en was nadien uit de gevangenis ontslagen. Ze werd vervolgens door de LKP 'onder streng toezicht op een onderduikadres, een boerderij in Nieuwerkerk aan den IJssel, ondergebracht.' (Wie weet welke?)

- 'Omstreeks 21 februari 1945 werd in Nieuwerkerk aan den IJssel een boerderij gekraakt waarbij onder meer f12.750,- en 650 kilo tarwe werd buitgemaakt. De eigenaar van de boerderij bleek echter niet 'fout' te zijn.' Wiskundeleraar en stoottroepcommandant Jo Mager werd daarom uit de BS gezet en door hen veroordeeld tot de kogel. Omdat hij niet zelf aan de kraak had deelgenomen en de buit was afgedragen volgde na doodsangst gelukkig rehabilitatie!

(Dit moet slaan op de overval op de boerderij van Van der Sar aan de Hoofdweg-zuid op 25 februari 1945, waarbij marechaussee Rokus Fonkert omkwam. Ook zijn grafsteen wordt op 31 oktober bekeken (zie pag. 1). Vergeleken bij de tekst in het boekje 'Nieuwerkerk aan den IJssel in woord en beeld' van Guijs en Ladage hierover uit 1989 betekent dit ook eerherstel voor de boerenfamilie!)

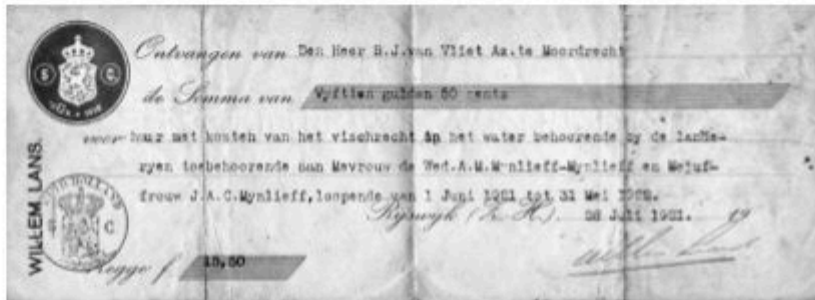
- De gedeserteerde rijksduitser Pieter Kuntz deed illegaal werk voor de LKP en werd verdácht van gedwongen verraad na zijn arrestatie. Hij werd in de nacht van 1 op 2 juni 1945 door oud-leden van de LKP Rotterdam in Nieuwerkerk vermoord. 'Na dagen van wachten en navraag doen kreeg mevrouw Kuntz op 3 juni te horen dat haar man dood gevonden was in Nieuwerkerk aan den IJssel met een schot in zijn hoofd.'

Dit was al uit eerdere publicaties bekend: ook uit *Toen & Nu* in Het Kanaal van 23 mei 2012. Het is nu in een breder kader beschreven, een verschrikkelijk verhaal en na 5 mei ook een onbestrafte moord! De weduwe kreeg ook geen oorlogsuitkering, omdat de moord ná 5 mei plaatsvond.

* In de *HVC-Nieuwsbrief* van Zomer 2015 publiceerde de HVN-secretaris de bijdrage **Capelse merkstenen gevraagd!** met plaatjes van de door de HVC van de HVN geleende merkstenen. In die van najaar 2015 schreef Kees Klomp over **Verveningssperikelen in en om Capelle**. Hij citeert uit de *Rotterdamsche Courant* van 1801 over een ook Nieuwerkerks verzoek om tot 25 roeden vanaf de 's-Gravenweg te mogen vervenen. De weg zou daarbij 10-12 voeten kunnen worden verbreed *'met de sloot aan de Zuyd Zyde aan te dammen en een nieuwe sloot ter Wyte van 8-10 Voeten in het land te graven.'* De hoeve *Nooit Gedacht* had dan een kleinere voortuin gehad. Dit alles ging niet door.

* In *Moerdregt* van juli 2015 stond een bijdrage van Jaap Waasdorp over **Het sigarendoosje van Bertus Johannes van Vliet**. Deze in 1944 verongelukte

spoorwegarbeider was ook beroepsvisser. Afgebeeld

was zijn visvergunning uit 1921 voor landerijen in de Zuidplaspolder van mevrouw Mijnlief van de steenplaats Klein-Hitland, verzorgd door haar rentmeester Willem Lans uit Rijswijk.

* In *Groene Hart Leven* van zomer 2015 stond een interview met Maarten Molenaar onder de kop **Trots op de molen en de Oudheidkamer**. Mooi!

* Bij de stichting Oud Zevenhuizen-Moerkapelle verscheen **Kadaster 1832 - Zevenhuizen & Moerkapelle** (220 pag., €40). *'Deze gegevens zijn ook grotendeels te vinden op internet, maar onze donateur Jaap van der Spek heeft deze gegevens verwerkt in een boek dat zoveel meer informatie geeft dan alleen de opsomming wie eigenaar van welke kavel was. Zo zijn bijvoorbeeld alle kadasterkaartjes ingekleurd, zijn zeer veel foto's opgenomen en is de geschiedenis van diverse panden/boerderijen van 1832 tot heden opgenomen'*, aldus plaatsvervangend voorzitter Pim van der Zalm.

De landmeter kreeg gemeentegrenzen aangewezen door de dorpsbestuurders, maar dankzij de door vervenen ontstane Zuidplas werd de grens daar maar informeel gewijzigd. De grens tussen Zuid-Waddinxveen en Zevenhuizen werd zo een rechte lijn van de Donderdam naar de Nieuwerkerkse kerktoren.

De grens tussen Zevenhuizen en Nieuwerkerk daar was de lijn tussen de Zevenhuizerhoek en de (oude) Waddinxveense kerktoren! Na de drooglegging van de plas werden de grenzen gewijzigd. (www.oudzevenhuizenmoerkapelle.nl)

* In *De Kerkbode* van de Hervormde gemeente van 9 juli 2015 verscheen **200 jaar geleden: achterstallige predikantstraktementen** (bron: familiearchief Van Lange-Bloot op het streekarchief). De editie van 27 augustus bevatte een katern van fa. Den Boer: **66 jaar 'De Kerkbode': 1949-2015**. (Dit 14-daagse blad werd namelijk vervangen door het nieuwe maandblad *Onderweg*.)

* In *Hart van Holland* verscheen van HVN-voorzitter Johan Knoester in de rubriek *De schatten van Zuidplas* **De 'laatste' steen van Klein-Hitland** (20/5). Dat was een privésteen van gast Dik Verstoep uit 1964.

De volgende schat was **Een echte Bubberman** (1/7), over het Rotterdamse noodkachtje uit WOII, ooit geschonken door lid Jos Schuurman-Bubberman! Daarna volgde **Een wasbeker uit Villa Mijnlieff** (12/8), een Engels object gekregen via mev. Van den Dam. **Het plankje van Van Driel** (23/9) ten slotte was van een kruidenier in de Dorpsstraat.

In de rubriek *OUD+heden* verschenen de volgende Nieuwerkerkse bijdragen:

- **Vals geluid bij 'Kunst en vriendschap'?** (24/6) over een vereniging van 1936-1939
- **Tour d'Hollande: KoeKaasRoute** (8/7), over de Klaas Klinkertkade, al wat bekend en aanbevolen voor lezers van deze Nieuwsbrief
- **Dames Bloot kerkten in Ouderkerk** (22/7), als kleine aanvulling op het in de Oudheidkamer verkrijgbare boek 'de Olifant + de dames Bloot' van HVN-lid Rob Stolk. De voorraad is nog maar beperkt! (Stolk maakte overigens het beeld op de dijk van 'de dames' naar een oude foto niet.)
- **Gezinsverzorging stipter sinds 1940?** (5/8), over de Volksdienst en meer
- **1945: Zevenhuizen eerder dan Nieuwerkerk** (2/9), met monument WOII
- **Buitenlanders over ijsselsteenovens** (16/9), bij de HVN/Rabo-avond daar!

OUDE KRANTEN OP WWW.SAMH.NL: AANBEVOLEN!

Zoals al aangekondigd kwamen de *Goudsche* en de *Schoonhovensche Courant* op 1 juli voor onderzoekers digitaal beschikbaar. Er kan veel in worden opgezocht. In de eerstgenoemde staan zelfs bijdragen van de start van de HVN (1992) tot een expositie met lezing over de steenovens in de Reigerhofbibliotheek (2005). Krant en bibliotheek zijn nu zelf historie! Er zijn 34.429 treffers met 'Nieuwerkerk'! Vier advertentievoorbeelden uit die krant? (Zie volgende pagina.)

Eerst twee Nooitgedacht-personeelsadvertenties, van 26 oktober 1898 en (o.a.) 31 januari 1923. (P.G. is Protestantse Godsdienst en het beschikbare huis en tuin zijn delen van nu 's-Gravenweg 10.) Als derde prijkt er één over een openbare verkoping van onder andere een lijnbaan (touwbaan) op Kortenoord, actueel dankzij de wisselexpositie! Tot slot een bankadvertentie van 3 mei 1920.

Tegen Kerstmis gevraagd:

Een Boerenmeid,

goed kunnende melken en van den P. G.,
bij M. MOLENAAR te Nieuwerkerk a/d IJssel.

En op Vrijdag 2 December 1881,
des voormiddags ten elf ure, in het STA-
TIONS-KOFFIJRUIS te Nieuwerkerk aan
den IJssel, van:

Twee Huizen, een Lijnbaan,

VIJF SCHUREN, ERVEN en eenige per-
ceelen

WEI- EN BOUWLAND,

aan Kortenoord en in den Kortlandschen
Polder te

Nieuwerkerk aan den IJssel.

Nadere inlichtingen zijn te bekomen ten
kantore van den Notaris W. J. FORTUIJN
DROOGLEEVER te Gouda.

Tegen half Maart gevraagd een

Boerenarbeider,

P.G., goed kunnende melken, huis
en tuin beschikbaar, bij M.
MOLENAAR, Nieuwerkerk a/d
IJssel, 's-Gravenweg B 4.

Coöperatieve Boerenleenbank te Nieuwerkerk a/d IJssel.

Het Kantoor van bovengenoemde Bank
zal wegens verplaatsing naar „Villa
Buitenlust” Woensdag 5 Mei, Don-
derdag 6 Mei en zoo noodig ook
Vrijdag 7 Mei n.s.

GESLOTEN ZIJN.

Van dat kantoorhouden in 'Villa Buitenlust' heeft de Oudheidkamer van de Rabobank jubileumtegetableau's uit 1929 in langdurige bruikleen. Kijk in de koffiekamer!

WEER VERRIJKINGEN WEBSITE WWW.HVNWEB.NL

Vanwege het verdwijnen van www.debatavier.info staan de filmfragmenten van Omroep West uit 2006 over de Bataviersloop en 'de letters' nu op www.hvnweb.nl. Inclusief collegeverwachtingen van het dorps huis als grootse publiekstrekker! De eerdere eigen videofilm met Maarten Molenaar: 'Het gebruik van de wilg' (o.a. het verwerken van wilgetenen) werd ook toegevoegd. Onder 'Historie en beeld' stond verder al een korte beschrijving van de Oude Kerk met in één zin: 'In de Franse tijd, de tijd van de patriotten en de prinsgezinden (rond 1790), is er nog eens een predikant afgezet, ds Kumsius, omdat hij te prinsgezind was.' Toegevoegd is nu de titelpagina en een link naar zijn gedrukte verweerschrift van 29 originele bladzijden uit 1795. Leesvoer dus! Kijk ook eens op www.topotijdreis.nl naar 200 jaar Nieuwerkerkse (of andere) landkaarten, ook mooi!

UITGIFTEPUNT HISTORISCHE BOEKEN

De Oudheidkamer blijft uitgiftepunt voor het jubileumboek van de Rabobank Nieuwerkerk-Moordrecht uit 2004 en voor het gemeentelijke fusieboek 'Thuis in Zuidplas' uit 2010. Gratis voor geïnteresseerde (ook nieuwe) leden!

STERKTE VOOR FAMILIE MOLENAAR

Het HVN-bestuur wenst Maarten Molenaar en zijn familie, onderverhuurder en beheerder van de Oudheidkamer, sterkte toe met zijn ziekte ALS.

WELKOM AAN DE NIEUWE DONATEURS/LEDEN

C.W. Voordendag-Westmaas, Pr. Mauritssingel 7, 2912 BG

Werf ook een lid!

CONTRIBUTIE

Wie voor 2015 nog niet betaalde wordt opnieuw verzocht om die contributie over te maken. De minimum-contributie voor leden is in 2013 vastgesteld op €17,50, terwijl de minimum-donatie voor bedrijven €50 is. (Opzeggen kon tot 1 januari.)

Het bestuur verzoekt u om deze bijdrage over te maken op rekening NL89 RABO 0345 2942 03, onder vermelding van 'contributie 2015', waarvoor bij voorbaat dank!

Voor de belastingen: de HVN is een Culturele ANBI! Wie minimaal vijf jaar lang een gift in geld wil doen kan het formulier 'Overeenkomst Periodieke Gift' downloaden van www.hvnweb.nl. Het ingevulde formulier kunt u opsturen naar de penningmeester en u ontvangt het ondertekend retour. Hij informeert ook over gewenst legateren.

DE OUDHEIDKAMER WORDT MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR:

Bouwmarkt Formido Nieuwerkerk aan den IJssel

Makelaar Lagendijk

Leefgoed De Olifant

Restaurant De Roode Leeuw (Capelle a/d IJssel)

Klein caravans

Tuinplantencentrum Van der Dussen

Venrooy tandtechniek

